

S.Andreas – 27ste zondag door het jaar, 3 oktober 2021

Mensen zijn elkaar gegeven.

Inleiding:

In de woorddienst van de liturgie gaat het vandaag over een oergegeven in een mensenleven: nl. de behoefte van elke mens aan iemand naast zich. Zeven keer zegt God in het boek Genesis op het einde van elke scheppingsdag: 'het is goed'; als Hij de mens geschapen heeft, zegt Hij zelfs 'héél goed'. Maar toch zegt Hij daarna (in het 2de scheppingsverhaal: Het is niet goed dat de mens alléén blijft. Met dit woord van God begint de 1ste lezing vandaag. Het moet wel een heel fundamenteel gegeven zijn.

Overweging:

Het is niet goed dat de mens alleen blijft, zonder een ander, die een volwaardig tegenover kan zijn, en daardoor een hulp. De mens heeft een ander nodig om compleet, heel te zijn. Verbondenheid met iemand naast mij, op gelijk niveau, met wie ik alles kan delen wat er in mij omgaat, dáár gaat het om. Etty Hillesum zegt hierover in haar dagboek: wanneer twee mensen ten diepste contact hebben met elkaar, dan spreekt God tot God. Zo'n diepe eenheid met een ander betekent heelheid, geluk. God ziet dán dat het goed is, héél goed.

In de eerste lezing van vandaag gaat het over Gods bedoeling, het ideaal. De mens had 'geen hulp die bij hem past'. Je zou kunnen zeggen, dat de schepping van de mens in drie fasen verloopt: Eerst boetseert God een lichaam uit aarde. Dan blaast Hij er levensadem in, zodat het een levend wezen wordt. Pas wanneer de mens in de vrouw(en zij in hem)een tegenover krijgt, vraag en antwoord, dan pas is de mens compleet.

Hier is niets van machtsdenken, van de een over de ander; niets van bezitsdenken van de een door de ander; niets van: de een beslist voor -heerst over - de ander; geen onderdanigheid van de een aan de ander. Hier is alles van volkomen gelijkwaardigheid, van partners: Hij tov. haar, zij tov. hem, dat is het ideaal, de diepe bedoeling van hun relatie. Tot die eenheid zijn ze geroepen om samen het geluk te maken: God spreekt tot God.

Ik wil hier twee opmerkingen plaatsen, die ik wezenlijk vind voor een goed verstaan van de lezingen. Ten eerste: 'Het is niet goed dat de mens alleen is'. Daarmee is niet gezegd, dat het leven van iemand, die niet gehuwd is, niet compleet is. Sommige mensen gaan alleen door het leven, al dan niet door eigen keuze. Anderen hebben een partner gehad, maar zijn alleen komen te staan, door de dood van hun partner of door scheiding. Ook bij hen geldt: behoefte aan - verlangen naar - diep contact, aan een levenschenkende ander, zij het dan niet in een huwelijk, blijft legitiem. Ook zij kunnen/mogen een fijne diepe relatie hebben met een vriend/vriendin, aan wie zij zich zelf kwijt kunnen en omgekeerd. Ten tweede: Ik wil daarom in deze context ook met groot respect spreken over relaties van mensen, die bij zichzelf ontdekken, dat zij seksueel anders geaard zijn. Pater Jan van Kilsdonk, de bekende en geliefde studentenpastor in Amsterdam, kende alle homo's en lesbiennes onder de studenten in de stad in hun eenzaamheid. Hij noemde hun geaardheid 'een vondst van de schepper'. Het huwelijk is immers niet de enige manier waarop mensen liefdevol met elkaar kunnen omgaan. Het huwelijk is het eerste waar ik aan denk, maar niet de enige exclusieve gestaltegeving van oprechte liefde en trouw tussen mensen.

Het ideaal, de bedoeling van God is dat mensen elkaar gegeven zijn voor levensgeluk,

voor heelheid. Maar dit ideaal wordt niet altijd bereikt, heel vaak niet bereikt. Ieder huwelijk van twee mensen start met dit ideaal, maar de werkelijkheid van alle dag is stug. Trouwen is een werkwoord, en daar is heel veel voor nodig aan creativiteit, geduld, tijd, eerbied voor de ander, empathie. Steeds maar weer ruimte maken om echt naar elkaar te luisteren, om bij te praten, om door de ogen van de ander te kijken, om een traan te laten desnoods en opnieuw te beginnen. Trouwen is: willen blijven werken aan het eenmaal gegeven woord, omdat het in feite zo broos is, zo kwetsbaar; omdat geluk – heelheid - van twee mensen ermee gemoeid is en vaak ook nog van kinderen. Maar mensen kunnen ook binnen een huwelijk - en misschien wel juist daar – erg alleen zijn. Ook hier geldt: het is niet goed. Wanneer zij er niet in slagen tot elkaar te komen, dan is er geen relatie, geen klik, geen eenheid. Dan kan ik er - met de beste wil van de wereld - niet de uitspraak van de tweede lezing over heen leggen: 'Wat God verbonden heeft, zal de mens niet scheiden.' Toch is dat vaak gedaan, en wordt het nog vaak gedaan.

Voor velen blijft dit woord een onaantastbaar principe. Maar voor anderen, die alles geprobeerd hebben, is het een hard en pijnlijk woord geworden. Mogen wij/mag de kerk in dat geval tegen hen zeggen: God wil toch, dat jullie samen zijn en blijven? Ik betwijfel dat.

Mijn God is anders! Mijn God is een God van leven, van liefde! Mogen wij deze mensen dan - in de naam van God - het recht ontnemen om weer een levenschenkende relatie aan te gaan? Versta mij wel: ik pleit niet voor lichtzinnigheid, voor 'ga je gang maar'; ik spreek over mensen die alles gedaan hebben. Voor hen die niet anders kunnen dan de weg van scheiding gaan. Voor hen ligt er m.i. wél een nieuwe taak, om de relatie een nieuwe invulling te geven. Voor hen geldt wél: Probeer - op gescheiden wegen - elkaar toch niet te breken en te verketteren, maar blijf elkaar ruimte geven en respecteren. Het huwelijk moge gestrand zijn - dat is tragisch en gaat vaak met veel pijn gepaard - maar het mag niet betekenen, dat men elkaar het leven onmogelijk maakt.

Zo zou ik Jezus' woorden willen verstaan in het evangelie: laten wij in dat geval goed omgaan met menselijke gebrokenheid en onmacht; laat de man (zo zegt de 1ste lezing) – ter bescherming van de vrouw - een 'scheidingsakte schrijven', en haar daarmee alle ruimte geven om het leven weer op te pakken.

Wat betekent dit alles voor ons zoals we hier samen zijn? Als geloofsgemeenschap moeten wij het huwelijk, als een heilig iets beschermen en verdedigen. Maar dat mag er niet toe leiden dat wij de woorden van Jezus (wat God verbonden heeft, zal de mens niet scheiden) gebruiken om mensen, die hun verbondenheid niet langer overeind kunnen houden, te veroordelen, tot tweederangs te bestempelen of uit te sluiten..

Vrouwen en mannen, die geen andere uitweg meer zien, behoren niet minder tot onze kerk dan anderen. Op ons samen rust de taak om erop toe te zien dat mensen niet nog eens vereenzamen, en blij te zijn, wanneer iemand een nieuwe weg ten leven zoekt en een ander ontmoet, die hem/ haar 'van binnen uit verstaat'; God spreekt tot God.

Amen.